

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

LGD.410.005.01.2016

P/16/021

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

ul. Wały Jagiellońskie 36, 80-853 Gdańsk

T +48 58 768 36 00, F +48 58 768 36 05

lgd@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/021 – Przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontroler	Monika Stępka, starszy inspektor kp., upoważnienie do kontroli nr 98922 z dnia 22.03.2016 r. Iwona Miklikowska, główny specjalista kp., upoważnienie do kontroli nr LGD/29/2016 z dnia 12.05.2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-4)
Jednostka kontrolowana	Uniwersytet Gdańsk, ul. Bażyńskiego 8, 80-309 Gdańsk (dalej: „Uczelnia”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Prof. dr hab. Bernard Lammek, Rektor (dowód: akta kontroli str. 5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uczelnia w sposób właściwy przygotowywała studentów do wykonywania zawodu nauczyciela. Poddane badaniu programy kształcenia spełniały wymogi dotyczące ich struktury (z wyjątkiem braku w sześciu programach minimalnej liczby punktów ECTS, którą student musiał uzyskać na zajęciach z wychowania fizycznego) oraz pełnego zakresu treści kształcenia, w tym wymagań szczegółowych podstawy programowej kształcenia ogólnego danego przedmiotu oraz treści kształcenia określonych w standardach kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela. Jeden spośród 10 badanych programów kształcenia nie obejmował realizacji praktyki psychologiczno-pedagogicznej w szkole lub placówce opiekuńczej kształcącej na danym etapie edukacyjnym lub etapach edukacyjnych. Nieprawidłowość ta została usunięta w kolejnym roku akademickim 2013/2014.

Uczelnia określiła we właściwy sposób zasady organizacji praktyk pedagogicznych, uwzględniając postanowienia określone w standardach kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, a studentom i słuchaczom zapewniono warunki umożliwiające pełną realizację form aktywności w ramach praktyk.

W Uczelni przestrzegane było minimum kadrowe właściwe dla badanych kierunków i poziomów studiów. Uwzględniało ono kryteria warunkujące zaliczenie nauczycieli akademickich do minimum kadrowego. Zachowano proporcję liczby nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego do liczby studentów na kierunku studiów.

Uczelnia podejmowała działania na rzecz doskonalenia programów kształcenia w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia polegające m. in. na prowadzeniu badań ankietowych wśród studentów, dokonywaniu okresowych przeglądów planów i programów kształcenia, współpracy z interesariuszami zewnętrznymi. Uczelnia prowadziła również w latach 2015-2016, pomimo braku obowiązku wynikającego z ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie

wyższym¹ (dalej: „Psw”), badania dotyczące monitorowania karier absolwentów. Z uwagi jednak na małą ilość zwróconych ankiet, badania te nie przyczyniły się do zmian w programach kształcenia.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Opracowanie oraz realizacja przez Uczelnię programu kształcenia dla kierunku studiów właściwego dla przedmiotu

Opis stanu
faktycznego

1.1 W Uczelni kształcenie w zakresie przygotowania do wykonywania zawodu nauczyciela w roku akademickim 2015/2016, według stanu na 30 listopada 2015 r., odbywało się na 18 kierunkach studiów stacjonarnych i niestacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia i 25 specjalnościach. W porównaniu z rokiem akademickim 2005/2006 oferta Uczelni wzbogacona została m.in. o trzy kierunki ze specjalnościami nauczycielskimi: Etnofilologia kaszubska, Logopedia, Gospodarka przestrzenna.

Ponadto w roku akademickim 2015/2016 w Uczelni realizowano przygotowanie do nauczania kolejnego przedmiotu dla osób posiadających kwalifikacje do nauczania w szkole na sześciu rodzajach studiów podyplomowych.

Liczba studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, którzy wybrali specjalność nauczycielską, wzrosła w 2015 r. w porównaniu do 2005 r. z 1,2 tys. do 2,1 tys. (co stanowi 173% stanu z 2005 r.). Udział studentów, którzy wybrali specjalność nauczycielską w łącznej liczbie studentów Uczelni, również wzrósł z 4% w 2005 r. do 8% w 2015 r.

Liczba studentów, którzy wybrali specjalność nauczycielską na studiach stacjonarnych, wzrosła z 1,2 tys. w 2005 r. do 1,8 tys. w 2015 r., natomiast na studiach niestacjonarnych z 71 w 2005 r. do 285 w 2015 r.

Liczba słuchaczy studiów podyplomowych uprawniających do wykonywania zawodu nauczyciela w 2015 r. wynosiła 234 i stanowiła 13% wszystkich słuchaczy studiów podyplomowych oferowanych w Uczelni. W 2005 r. dane te przedstawiały się podobnie: 227 studentów i 11% udział w liczbie słuchaczy ogółem.

(Dowód: akta kontroli str. 7, 10-11)

1.2 Do badania wybranych zostało w sposób celowy 10 programów kształcenia, realizowanych od roku akademickiego 2012/2013² na kierunkach:

- Biologia – przygotowanie do nauczania biologii na studiach stacjonarnych drugiego stopnia;
- Chemia – przygotowanie do nauczania chemii na studiach stacjonarnych drugiego stopnia;
- Filologia polska – przygotowanie do nauczania języka polskiego na studiach niestacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia;
- Historia – przygotowanie do nauczania historii na studiach pierwszego stopnia oraz historii i wiedzy o społeczeństwie na studiach drugiego stopnia;
- Lingwistyka stosowana – przygotowanie do nauczania języka angielskiego oraz języka niemieckiego na studiach niestacjonarnych pierwszego stopnia;

¹ Dz. U. z 2012 r. poz. 572, ze zm.

² W cyklu kształcenia 2012/2013 – 2014/2015 na studiach pierwszego stopnia oraz 2012/2013 – 2013/2014 na studiach drugiego stopnia.

- Matematyka – przygotowanie do nauczania matematyki oraz informatyki na studiach stacjonarnych pierwszego stopnia oraz matematyki na studiach drugiego stopnia;
- Pedagogika – przygotowanie do nauczania wczesnoszkolnego i języka angielskiego.

We wszystkich programach kształcenia na ww. kierunkach określono, zgodnie z § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia³ (dalej: „rozporządzenie w sprawie warunków prowadzenia studiów”), m. in.:

- formę studiów (stacjonarne / niestacjonarne), liczbę semestrów (sześć dla studiów pierwszego stopnia i cztery dla studiów drugiego stopnia);
- liczbę punktów ECTS konieczną dla uzyskania kwalifikacji odpowiadających poziomowi studiów (180 dla studiów pierwszego stopnia i 120 dla studiów drugiego stopnia; na kierunku Biologia oraz Chemia określono dodatkową liczbę punktów za zrealizowanie modułu kształcenia nauczycieli);
- moduły kształcenia – zajęcia lub grupy zajęć – wraz z przypisaniem do każdego modułu zakładanych efektów kształcenia oraz liczby punktów ECTS;
- sposoby weryfikacji zakładanych efektów kształcenia osiąganych przez studenta;
- plany studiów.

Do badania wybrano także zrealizowany w latach akademickich 2014/2015-2015/2016 program kształcenia na studiach podyplomowych Podstawy informatyki, odnoszący się do przygotowania do nauczania informatyki jako drugiego przedmiotu dla osób posiadających przygotowanie do nauczania w szkole. Zgodnie z programem studia trwały trzy semestry oraz umożliwiały uzyskanie 65 punktów ECTS, co wypełniało wymogi zawarte w art. 8a Psw. W programie określono efekty kształcenia oraz sposób ich weryfikacji.

(Dowód: akta kontroli str. 8-9, 35)

W badanych programach kształcenia określono efekty kształcenia w odniesieniu do efektów w obszarze nauk ścisłych na trzech kierunkach i na studiach podyplomowych, nauk przyrodniczych na jednym kierunku oraz nauk humanistycznych lub społecznych na czterech kierunkach⁴, określonych w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego⁵, uwzględniających wymagania w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych. Efektem kształcenia przypisano przedmioty, na których dany efekt był realizowany. Wszystkie programy kształcenia obejmowały przygotowanie w zakresie merytorycznym do nauczania pierwszego lub kolejnego przedmiotu (prowadzenia zajęć) zgodnie z opisem efektów kształcenia dla kierunku, w tym przygotowanie

³ Dz. U. z 2014 poz. 131. Od 10 października 2014 r. obowiązuje rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. poz. 1370), zwane dalej: „rozporządzeniem w sprawie warunków prowadzenia studiów z 2014 r.”.

⁴ Uchwała Nr 16/12 Senatu Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 29 marca 2012 roku w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunków studiów na Wydziale Filologicznym, Uchwała Nr 17/12 Senatu Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 29 marca 2012 roku w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunków studiów na Wydziale Nauk Społecznych, Uchwała Nr 53/12 Senatu Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 31 maja 2012 roku w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych na Wydziale Biologii, Uchwała Nr 55/12 Senatu Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 31 maja 2012 roku w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych na Wydziale Matematyki, Fizyki i Informatyki, Uchwała Nr 26/12 Senatu Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 26 kwietnia 2012 roku w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych na Wydziale Historycznym, Uchwała Nr 54/12 Senatu Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 31 maja 2012 roku w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych na Wydziale Chemii.

⁵ Dz.U. Nr 253, poz. 1520.

w zakresie niezbędnym do realizacji treści kształcenia zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego⁶ dla ww. przedmiotów, co było zgodne z opisami modułów 1⁷ i 4⁸ ujętymi w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela⁹ (dalej: „rozporządzenie w sprawie standardów kształcenia”).

Programy kształcenia na wszystkich kierunkach studiów pierwszego stopnia obejmowały przygotowanie w zakresie psychologiczno-pedagogicznym oraz dydaktyczne w ramach przedmiotów obejmujących zagadnienia ogólne psychologii, pedagogiki i dydaktyki oraz zagadnienia przygotowujące do nauczania na drugim etapie edukacyjnym¹⁰ oraz na kierunku Pedagogika na pierwszym etapie edukacyjnym¹¹ w wymiarze godzin odpowiadającym wymogom określonym w rozporządzeniu w sprawie standardów kształcenia¹².

Na studiach drugiego stopnia programy kształcenia przewidywały zajęcia obejmujące przygotowanie psychologiczno-pedagogicznego oraz dydaktyczne w zakresie zapewniającym przygotowanie do nauczania na trzecim¹³ lub czwartym etapie edukacyjnym¹⁴, co było zgodne z opisem realizacji modułów kształcenia wskazanym w załączniku do rozporządzenia w sprawie standardów kształcenia.

(Dowód: akta kontroli str. 36-154, 167-234, 244-304, 330-353, 367-410, 423-466, 483-525, 534-568, 575-642, 654-674, 685-714, 735-736, 1026-1048)

Plany studiów obejmowały przeprowadzenie zajęć w Uczelni w zależności od kierunku i poziomu: od 610 godzin (Filologia polska, studia drugiego stopnia) do 2.040 godzin (Matematyka, studia pierwszego stopnia).

(Dowód: akta kontroli str. 57-58, 167-168, 262-265, 330-333, 408-410, 434-443, 510, 534-599, 666-667, 671, 1018)

1.3 Programy kształcenia w opisanych w pkt. 1.2 cyklach kształcenia zostały zrealizowane w zakresie i wymiarze określonym w tych programach¹⁵. Przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne oraz przygotowanie dydaktyczne na wszystkich kierunkach studiów zostało zrealizowane w trakcie łącznie nie mniej niż trzech semestrów, a realizacja przygotowania dydaktycznego następowała po przygotowaniu psychologiczno-pedagogicznym.

(Dowód: akta kontroli str. 155-166, 236-243, 305-329, 354-377, 411-422, 467-480, 526-533, 569-574, 644-653, 676-684, 715-734)

⁶ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. poz. 977, ze zm.).

⁷ Przygotowanie w zakresie merytorycznym do nauczania pierwszego przedmiotu (prowadzenia zajęć).

⁸ Przygotowanie do nauczania kolejnego przedmiotu (prowadzenia zajęć).

⁹ Dz. U. poz. 131.

¹⁰ Szkoła podstawowa - klasy IV-VI.

¹¹ Szkoła podstawowa – klasy I – III.

¹² Moduł 2 Ogólne przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne 90 godzin, Przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne do nauczania na danym etapie edukacyjnym lub etapach edukacyjnych – 60 godzin; moduł 3 Podstawy dydaktyki – 30 godzin, Dydaktyka przedmiotu (rodzaju zajęć) na danym etapie edukacyjnym lub etapach edukacyjnych – 90 godzin, moduł 4 – Dydaktyka przedmiotu (rodzaju zajęć) na danym etapie edukacyjnym lub etapach edukacyjnych – 60 godzin.

¹³ Gimnazjum.

¹⁴ Szkoła ponadpodstawowa.

¹⁵ Na podstawie przykładowych: kart okresowych osiągnięć, protokołów z zaliczenia, suplementów do dyplomów, dziennika zajęć na studiach podyplomowych.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W programach studiów na wybranych do badania kierunkach: Filologia polska (studia niestacjonarne pierwszego i drugiego stopnia), Lingwistyka stosowana (studia niestacjonarne pierwszego stopnia), Biologia (studia stacjonarne drugiego stopnia), Chemia (studia stacjonarne drugiego stopnia), Matematyka (studia stacjonarne drugiego stopnia), Historia (studia stacjonarne drugiego stopnia) nie określono minimalnej liczby punktów ECTS, które student musiał uzyskać na zajęciach z wychowania fizycznego, co było niezgodne z § 5 ust. 1 pkt 10 rozporządzenia w sprawie warunków prowadzenia studiów.

Z wyjaśnień udzielonych przez Prodziekana ds. Kształcenia Wydziału Filologicznego, Dziekana Wydziału Biologii, Prodziekana ds. studiów Wydziału Chemii, Dziekana Wydziału Matematyki, Fizyki i Informatyki oraz Prodziekana ds. kształcenia i studentów Wydziału Historycznego wynika, że minimalna liczba punktów ECTS nie została określona z uwagi na fakt, iż programy studiów nie przewidywały zajęć z wychowania fizycznego. Zajęcia te zostały wprowadzone od roku akademickiego 2015/2016.

(Dowód: akta kontroli str. 37-39, 167-168, 247-259, 262-265, 330-333, 378-386, 408-410, 484-498, 534, 578-581, 590-599, 655-659, 666-667, 1052-1064)

2. Program kształcenia na kierunku Filologia polska, zrealizowany w cyklu kształcenia 2012/2013 – 2014/2015 na studiach niestacjonarnych pierwszego stopnia oraz 2012/2013 – 2013/2014 na studiach niestacjonarnych drugiego stopnia, nie obejmował realizacji praktyki psychologiczno-pedagogicznej w szkole lub placówce opiekuńczej kształcącej na danym etapie edukacyjnym lub etapach edukacyjnych, co było niezgodne z charakterystyką modułu 2: Przygotowanie w zakresie psychologiczno-pedagogicznym, określoną w rozporządzeniu w sprawie standardów kształcenia. Przedmiot praktyka psychologiczno-pedagogiczna został zrealizowany w formie wykładu w wymiarze 30 godzin, co stanowiło 20% łącznej ilości godzin praktyk określonych w ww. rozporządzeniu. Studia pierwszego stopnia w 2015 r. ukończyło pięć osób, natomiast studia drugiego stopnia w 2014 r. dwanaście osób.

Zastępca dyrektora Instytutu Filologii Polskiej ds. kształcenia na Wydziale Filologicznym wyjaśnił, że praktyka psychologiczno-pedagogiczna została przygotowana przez Instytut Pedagogiki na Wydziale Nauk Społecznych w formie wykładów, co mogło wynikać z mylnej interpretacji przepisów. Od roku akademickiego 2013/2014 władze Instytutu Filologii Polskiej przejęły opiekę nad praktyką psychologiczno-pedagogiczną i od roku 2014/2015 włączyły do pozostałych praktyk odbywanych na specjalności nauczycielskiej.

(Dowód: akta kontroli str. 266-267, 303-329, 347-348, 352-377)

Ocena częściowa

Uczelnia opracowała programy kształcenia dla kierunku studiów właściwego dla przedmiotu, które spełniały wymogi dotyczące jego struktury (z wyjątkiem braku w sześciu programach minimalnej liczby punktów ECTS, które student musiał uzyskać na zajęciach z wychowania fizycznego) oraz pełnego zakresu treści kształcenia, w tym wymagań szczegółowych podstawy programowej kształcenia ogólnego danego przedmiotu oraz treści kształcenia określonych w standardach kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, z wyjątkiem programu na kierunku Filologia polska dotyczącego studiów niestacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia, w ramach którego nie przewidziano i nie zrealizowano praktyk psychologiczno-pedagogicznych w szkole lub placówce, co zostało zmienione w następnym roku akademickim 2013/2014.

2. Organizacja i realizacja przez Uczelnię praktyk pedagogicznych

2.1 Zasady odbywania przez studentów praktyk przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela określone były w Zarządzeniu nr 98/R/13 Rektora Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 5 listopada 2013 r. w sprawie organizacji i finansowania praktyk studenckich w Uniwersytecie Gdańskim¹⁶. Zarządzenie to obowiązywało od roku akademickiego 2013/2014¹⁷. W Zarządzeniu, uwzględniając wymagania wynikające z rozporządzenia w sprawie standardów kształcenia, określono m. in.:

- zasady organizacji praktyk, w tym: obowiązek studenta do realizacji praktyk w wymiarze godzin zgodnym z programem kształcenia, obowiązek ustalenia wydziałowego regulaminu praktyk obowiązkowych, formy i harmonogramu praktyk;
- zakres obowiązków kierownika praktyk obowiązkowych, do których należało m.in. ustalanie programu praktyk i nadzór na jego realizację, opracowanie harmonogramu realizacji praktyk, nawiązywanie i utrzymywanie regularnych kontaktów ze szkołami w sprawie przyjęcia studentów na praktyki, przygotowanie porozumień o przeprowadzeniu praktyk ze szkołami w sprawie przyjęcia studentów na praktyki, przygotowywanie umów z nauczycielami podejmującymi się opieki nad studentami odbywającymi praktyki obowiązkowe przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela;
- zakres obowiązków opiekuna praktyk, do których należały m. in. współpraca ze szkołami, w których studenci odbywają praktyki obowiązkowe, monitorowanie przebiegu realizowanych praktyk, przygotowanie studentów do odbycia praktyk obowiązkowych, przygotowanie i przekazanie kierownikowi praktyk obowiązkowych protokołu zaliczeniowego;
- wzory dokumentów, w tym porozumień w sprawie prowadzenia praktyk obowiązkowych i skierowania na praktyki.

(Dowód: akta kontroli str. 737-776)

Na pięciu kierunkach studiów wybranych do badania w zakresie realizacji praktyk: Biologia (studia stacjonarne pierwszego stopnia), Chemia (studia stacjonarne pierwszego stopnia), Filologia polska (studia niestacjonarne pierwszego stopnia), Historia (studia stacjonarne pierwszego i drugiego stopnia), Matematyka¹⁸ (studia stacjonarne pierwszego i drugiego stopnia) obowiązywały wydziałowe regulaminy praktyk studenckich, w których określono m. in.:

- wymiar praktyk o charakterze psychologiczno-pedagogicznym oraz dydaktycznym zgodny z wymiarem określonym w rozporządzeniu w sprawie standardów kształcenia,
- rodzaj szkoły lub placówki opiekuńczo-wychowawczej odpowiedni do etapu edukacyjnego, którego dotyczyło kształcenie na studiach,
- sposób dokumentowania przebiegu praktyk (m.in. dzienniki praktyk, portfolio, karty pracy),

¹⁶ Zmienionym Zarządzeniem nr 80/R/14 Rektora Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 5 sierpnia 2014 r.

¹⁷ W stosunku do studentów, którzy rozpoczęli studia przed ww. rokiem akademickim, obowiązywały wytyczne Prorektora ds. Kształcenia Uniwersytetu Gdańskiego w sprawie realizacji studenckich praktyk zawodowych z 1 października 2012 roku.

¹⁸ Zasady odbywania praktyk grupowych z matematyki i informatyki na pierwszym stopniu studiów oraz matematyki na drugim stopniu studiów określone były w sylabusach przedmiotów Praktyka nauczania matematyki 1 – II etap edukacyjny, Praktyka nauczania informatyki – I i II etap edukacyjny, Praktyka nauczania matematyki 1 – III etap edukacyjny oraz Praktyka nauczania matematyki 1 – IV etap edukacyjny.

- formy aktywności studenta wymienione w rozporządzeniu w sprawie standardów kształcenia ,
- zasady zaliczenia praktyk, w tym: przedłożenie przez studenta prowadzonej dokumentacji praktyk i pozytywnej opinii nauczyciela opiekuna.

(Dowód: akta kontroli str. 777-838)

W przypadku wybranych do badania w ww. zakresie Studiów Podyplomowych Podstawy Informatyki w zasadach odbywania praktyk określono m.in. wymiar praktyk, sposób ich dokumentowania, a także formy aktywności słuchacza.

Praktyki na kierunkach Biologia, Chemia i Matematyka zorganizowane były jako praktyki grupowe odbywające się w szkołach pod opieką nauczycieli akademickich oraz praktyki odbywane przez każdego studenta indywidualnie. Praktyki na kierunkach Filologia polska, Historia oraz na studiach podyplomowych zorganizowane były jako praktyki indywidualne. Ponadto na kierunku Historia część zajęć w ramach przedmiotów Dydaktyka historii i Dydaktyka WOS miała charakter warsztatowy i odbywała się w szkołach.

Analiza dokumentacji zrealizowanych praktyk na ww. kierunkach, które odbywały się w cyklu kształcenia kończącym się w roku akademickim 2015/2016¹⁹ oraz przedłożonych wyjaśnień przez Prodziekana ds. kształcenia i studentów na Wydziale Historii, Kierowników praktyk na Wydziałach Biologii, Chemii i Filologii polskiej, Zastępcę Dyrektora ds. Dydaktycznych Instytutu Matematyki oraz Kierownika studiów podyplomowych Podstawy informatyki wykazała, że:

- przebieg praktyk dokumentowany był przez studentów/słuchaczy w zależności od kierunku/studiów podyplomowych i rodzaju praktyk w: dziennikach praktyk, portfolio, kartach pracy, arkuszach obserwacyjnych lekcji, konspektach lekcji,
- studenci/słuchacze zostali przygotowani do odbycia praktyk przez nauczycieli akademickich na przedmiotach realizowanych w ramach przygotowania psychologiczno-pedagogicznego lub dydaktycznego, a także w trakcie spotkań z kierownikami/opiekunami praktyk odbywających się przez rozpoczęciem praktyk,
- praktyki odbywały się w zależności od etapu edukacyjnego, którego dotyczy kształcenie w szkole lub placówce realizującej kształcenie na danym etapie edukacyjnym, tj. szkołach podstawowych lub, w jednym przypadku, Domu Integracyjno-Rodzinnym na studiach pierwszego stopnia, w gimnazjach lub szkołach ponadgimnazjalnych na studiach drugiego stopnia oraz szkołach podstawowych i gimnazjach na studiach podyplomowych,
- praktyki odbywały się równolegle z realizacją zajęć w Uczelni, tj. od października do czerwca na kierunku Matematyka (studia drugiego stopnia), Filologia polska i studiach podyplomowych. Na pozostałych kierunkach praktyki odbywały się w przeważającej części równolegle z realizacją zajęć:
 - Matematyka studia pierwszego stopnia – 180 godzin (86%),
 - Historia studia drugiego stopnia – 130 godzin (62%),
 - Biologia – 105 godzin (70%),
 - Chemia – 120 godzin (80%).

¹⁹ W przypadku praktyk grupowych – po jednej grupie zajęciowej na kierunkach Biologia, Chemia, Matematyka oraz w przypadku praktyk indywidualnych po jednym studencie na studiach stacjonarnych pierwszego stopnia i studiach drugiego stopnia oraz pięciu słuchaczy na studiach podyplomowych. Na kierunku Filologia polska praktyki były w trakcie realizacji i nie zostały zakończone do dnia zakończenia czynności kontrolnych w Uczelni, tj. do 23 maja 2016 r.

Na kierunku Historia na studiach pierwszego stopnia praktyki odbyły się dwukrotnie we wrześniu przed rozpoczęciem drugiego i trzeciego roku studiów. Prodziekan ds. kształcenia i studentów Wydziału Historycznego wyjaśnił, że z uwagi na obciążenie zajęciami obowiązkowymi w wymiarze 1.800 godzin, nie było możliwe zorganizowanie praktyk w czasie trwania roku akademickiego. Nadzór nad realizacją praktyk prowadzony był przez kierownika praktyk poprzez kontakt mailowy i telefoniczny ze szkołą. Studentom zapewniono również możliwość kontaktu z pracownikami Uczelni w godzinach konsultacji oraz za pośrednictwem poczty elektronicznej. Ponadto w trakcie studiów odbywały się zajęcia w szkołach ćwiczeń, gdzie przez cały semestr studenci prowadzili lekcje pod opieką pracownika naukowego i nauczyciela ze szkoły.

- formy aktywności zajęć dotyczące wizytacji w szkołach, obserwowania zajęć, asystowania nauczycielowi prowadzącemu zajęcia, samodzielnego prowadzenia zajęć, planowania i omawiania zajęć prowadzonych przez siebie i innych dokumentowane były systematycznie w zależności od kierunku i rodzaju praktyk w dziennikach praktyk, portfolioach, kartach pracy, arkuszach obserwacji lekcji, kartach uczestnictwa w praktyce pedagogicznej²⁰,
- w ramach praktyk grupowych ich realizację omawiano na bieżąco z nauczycielem akademickim obecnym podczas zajęć w szkole, natomiast w przypadku praktyk indywidualnych omówienie następowało po zakończeniu praktyk na zajęciach z dydaktyki przedmiotu lub w trakcie rozmów oceniających w ramach zaliczenia praktyki lub na bieżąco w trakcie zajęć w Uczelni. Ponadto możliwość omawiania praktyk zapewniono w trakcie konsultacji pracowników Uczelni oraz poprzez kontakt w formie elektronicznej,
- kontakt ze szkołami był utrzymywany systematycznie, m. in. poprzez kierowanie studenta na praktyki, zawieranie porozumień w sprawie prowadzenia praktyk obowiązkowych przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela; w ramach praktyk grupowych kontakt utrzymywany był na bieżąco w trakcie odbywanych zajęć,
- na wszystkich kierunkach i studiach podyplomowych wyznaczono pracowników odpowiedzialnych za opiekę i nadzór nad praktykami,
- warunki umożliwiające uzyskanie przygotowania praktycznego w zakresie realizacji zadań wychowawczych i opiekuńczych oraz poznanie różnych klas i zespołów uczniowskich, a także zdobycie odpowiedniego doświadczenia pedagogicznych w zakresie organizacji pracy szkoły lub placówki, planowania, realizowania i oceniania wyników procesu nauczania, samodzielne opracowanie konspektów lekcji lub scenariuszy zajęć oraz prowadzenie lekcji z zastosowaniem technologii informacyjnej zapewnione były poprzez kierowanie studentów/słuchaczy przez Uczelnię na praktyki, a także zawieranie ww. porozumień ze szkołami oraz umów z nauczycielami sprawującymi nadzór nad praktykantami, dotyczących opracowania planu praktyki i przeszkolenia studentów,
- praktyki psychologiczno-pedagogiczne zostały zrealizowane w wymiarze 30 godzin (moduł 2), dydaktyczne dotyczące nauczania pierwszego przedmiotu w wymiarze 120 godzin (moduł 3) oraz dydaktyczne dotyczące nauczania kolejnego przedmiotu 60 godzin (moduł 4), co zostało udokumentowane m. in. w dziennikach praktyk i opiniach nauczycieli sprawujących opiekę nad studentami.

²⁰ Np. na kierunku Biologia „praktyka obserwowanie lekcji” została udokumentowana w formie karty uczestnictwa w praktyce pedagogicznej, która zawierała listę obecności praktykantów oraz tematykę zajęć.

- na kierunkach Matematyka, Biologia i studiach podyplomowych nie prowadzono odrębnych badań dotyczących oceny wartości praktyk przez studentów. Na kierunku Historia studenci w ramach przeprowadzonego w 2014 r. badania ankietowego dotyczącego praktyk pedagogicznych²¹ ocenili w skali 0-5 m.in. przydatność zawodową odbytych praktyk zawodowych oraz wsparcie uzyskane w miejscu odbywania praktyk na 4 albo 5. Sporadycznie oceny były niższe. Na kierunku Filologia polska przeprowadzono badanie dotyczące praktyk w roku akademickim 2013/2014. Żaden ze studentów nie wziął udziału w badaniu.

(Dowód: akta kontroli str. 735, 737, 839-1019)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

Uczelnia określiła zasady organizacji praktyk pedagogicznych uwzględniając postanowienia określone w standardach kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela. Studentom i słuchaczom zapewniono warunki umożliwiające pełną realizację form aktywności w ramach praktyk. Uczelnia udokumentowała swoje działania zgodnie z obowiązującymi postanowieniami określonymi w regulaminie praktyk.

3. Zachowanie przez Uczelnię minimum kadrowego właściwego dla poziomu studiów oraz kierunku studiów

Opis stanu faktycznego

W minimum kadrowym uwzględniono na niżej wymienionych kierunkach odpowiednio w latach 2012/2013 – 2014/2015:

- Matematyka (studia pierwszego stopnia) – 12, 15 i 20 nauczycieli akademickich;
- Historia (studia pierwszego stopnia) – 26, 30 i 32 nauczycieli akademickich;
- Biologia (studia drugiego stopnia) – 19, 21 i 23 nauczycieli akademickich.

Na obu powyższych kierunkach studiów pierwszego stopnia do minimum zaliczono, zgodnie z § 14 rozporządzenia w sprawie warunków prowadzenia studiów, co najmniej trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora.

Na kierunku Biologia na studiach drugiego stopnia do minimum zaliczono, zgodnie z ww. przepisem, co najmniej: sześciu samodzielnych nauczycieli akademickich i sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora. Wszyscy nauczyciele uwzględnieni w minimum posiadali dorobek naukowy w obszarze wiedzy, odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie odpowiednio dziedziny nauk matematycznych, humanistycznych oraz biologicznych, do których odnoszą się efekty kształcenia dla kierunku, co było zgodne z § 12 ust.1 ww. rozporządzenia. Ponadto zgodnie z § 13 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie prowadzenia studiów nauczyciele zatrudnieni byli na podstawie umowy o pracę lub mianowania w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku semestru studiów, a Uczelnia była dla nich podstawowym miejscem pracy.

²¹ 29 wypełnionych ankiet.

Stosunek liczby nauczycieli akademickich, stanowiących minimum kadrowe dla danego kierunku studiów, do liczby studentów na tym kierunku wynosił w latach 2012/2013 – 2014/2015 na kierunku Matematyka odpowiednio 1:26, 1:20, 1:12, na kierunku Biologia odpowiednio 1:20, 1:19 i 1:14 oraz na kierunku Historia – 1:11, 1:09 i 1:07 i był większy niż wielkości podane w § 17 ww. rozporządzenia²².

(Dowód: akta kontroli str. 1020-1025)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Uczelnia przestrzegała wymogi dotyczące minimum kadrowe właściwe dla badanych kierunków i poziomów studiów, uwzględniając kryteria warunkujące zaliczenie nauczycieli akademickich do minimum kadrowego, a także zachowała proporcję liczby nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego do liczby studentów na kierunku studiów.

4. Działania Uczelni służące doskonaleniu programu kształcenia dla kierunku studiów właściwego dla przedmiotu

4.1 Warunki i tryb rekrutacji kandydatów na studia stacjonarne i niestacjonarne określał na każdy rok akademicki Senat Uniwersytetu Gdańskiego na podstawie art. 169 ust. 2 Psw. Na każdym z badanych kierunków na studia pierwszego stopnia obowiązywał konkurs świadectw dojrzałości, w którym brano pod uwagę wyniki z egzaminu maturalnego, które mnożone były przez mnożniki²³ określone odrębnie dla każdego z:

- dwóch przedmiotów – na kierunkach Matematyka (studia stacjonarne) i Lingwistyka stosowana (studia niestacjonarne);
- trzech przedmiotów – na kierunkach Historia (studia stacjonarne) i Filologia polska (studia niestacjonarne);
- czterech przedmiotów – na kierunku Pedagogika.

Liczba studentów, którzy wybrali specjalność nauczycielską w latach akademickich 2012/2013 – 2015/2016 i uzyskali z przedmiotu kierunkowego na egzaminie maturalnym wynik od 30 do 49 punktów procentowych na poziomie podstawowym, wynosiła odpowiednio:

- Historia studia stacjonarne – 2 z 60 (3%), 3 z 74 (4%), 6 z 44 (14%), 5 z 72 (7%);
- Filologia polska studia stacjonarne odpowiednio w latach 2012/2013-2015/2016 – 0 z 38 (0%), 1 z 25 (4%), 2 z 23 (8,7%), 1 z 39 (2,56%);
- Filologia polska (przedmiot język polski) studia niestacjonarne w roku akademickim 2012/2013 – 1 z 3 (33,3%);
- Pedagogika²⁴ odpowiednio w latach 2012/2013, 2014/2015 i 2015/2016: studia stacjonarne – 2 z 60 (3,33%)²⁵, 3 z 50 (6%)²⁶, 2 z 42 (4,76%)²⁷.

²² 1:160 – dla kierunków studiów w obszarze nauk humanistycznych; 1:60 – dla kierunków w obszarze nauk ścisłych i przyrodniczych.

²³ Wynik egzaminu na poziomie rozszerzonym mnożony był przez mnożnik przedmiotu oraz dodatkowo przez współczynnik 1,5.

²⁴ W trakcie rekrutacji brano pod uwagę wyniki z egzaminu maturalnego z języka polskiego i języka obcego oraz z dwóch przedmiotów do wyboru spośród m.in. matematyki, wiedza o społeczeństwie, geografii, historii.

²⁵ Wyniki egzaminu maturalnego z języka polskiego na specjalności wczesna edukacja z językiem angielskim.

²⁶ Wyniki egzaminu maturalnego z biologii na specjalności wczesna edukacja z językiem angielskim.

²⁷ Wyniki egzaminu maturalnego z języka polskiego na specjalności wczesna edukacja z językiem angielskim.

Na kierunkach Matematyka (studia stacjonarne) w latach 2012/2013 – 2015/2016 oraz Lingwistyka stosowana (studia niestacjonarne) w roku 2012/2013 żaden z przyjętych na studia studentów nie otrzymał takiego wyniku.

(Dowód: akta kontroli str. 1065-1146)

4.2 Nabór na studia drugiego stopnia na kierunki Biologia, Chemia, Filologia polska, Matematyka, Historia prowadzony był na kierunek. Specjalność wybierana była przez kandydatów na etapie zapisu na studia lub w trakcie trwania studiów. Podstawę przyjęcia na studia drugiego stopnia stanowiła na wszystkich kierunkach ocena na dyplomie i dodatkowo średnia ocen z toku studiów, w przypadku gdy liczba osób z taką samą oceną końcową spowodowała przekroczenie limitu przyjęć ustalonego dla kierunku. Ponadto, na niektórych kierunkach stosowano kryteria dodatkowe dla kandydatów z innych kierunków, np. na kierunku Biologia rozmowa kwalifikacyjna oceniająca predyspozycje do studiowania na tym kierunku lub w roku 2015/2016 analiza uzyskanych przez kandydata dotychczas efektów kształcenia.

Dla studiów podyplomowych z zakresu przygotowania do nauczania kolejnego przedmiotu określono kryteria rekrutacji w warunkach rekrutacji. Kandydatem na studia mogła być osoba, która posiadała tytuł licencjata lub magistra oraz posiadała kwalifikacje do nauczania w szkole.

(Dowód: akta kontroli str. 736, 1065-1137, 1290-1292)

4.3 Prorektor ds. Kształcenia wyjaśniła, że na kierunkach nauczycielskich nie były sprawdzane predyspozycje studentów do wykonywania zawodu, ponieważ nie ma żadnych formalnych przesłanek do prowadzenia tego typu badań. Ponadto predyspozycje musiałyby zostać określone przez komisję składającą się z psychologa, pedagoga, logopedy, co wiązałoby się z dużymi nakładami finansowymi dla Uczelni. Warunkiem ukończenia studiów jest osiągnięcie odpowiedniej liczby punktów ECTS i realizacja efektów kształcenia.

(Dowód: akta kontroli str. 1290-1292)

4.4 Senat Uczelni 26 listopada 2009 r. podjął Uchwałę²⁸ w sprawie wprowadzenia Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia w Uniwersytecie Gdańskim, zwanego dalej „System Jakości Kształcenia”. Do koordynacji prac na poziomie Uczelni w ramach Systemu Jakości Kształcenia powołany został Uczelniany Zespół ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. Osobą odpowiedzialną za sprawne funkcjonowanie i modyfikacje Systemu jakości Kształcenia został Prorektor ds. Kształcenia, zaś na poziomie wydziałów i ogólnouczelnianych jednostek dydaktycznych odpowiednio Dziekani i Kierownicy tych jednostek. Otrzymali oni prawo do powoływania wydziałowych zespołów ds. zapewnienia jakości kształcenia²⁹. Integralnymi elementami Systemu Jakości Kształcenia była:

- analiza przebiegu procesu kształcenia (w tym m.in.: okresowe przeglądy i analiza programów nauczania, hospitacje zajęć dydaktycznych, analiza sposobów i zasad oceniania studentów, ankietowe badania jakości kształcenia, badania opinii pracowników Uniwersytetu, badania opinii pracodawców na temat kwalifikacji absolwentów Uczelni oraz oczekiwań rynku co do pożądanych kwalifikacji absolwentów Uczelni, monitorowanie oczekiwań społeczności lokalnej oraz samorządów terytorialnych w celu wspólnej realizacji założeń strategicznych związanych z rozwojem Regionu Pomorskiego);
- Fundusz Innowacji Dydaktycznych wspierający nowatorskie rozwiązania edukacyjne powstające na Uczelni;

²⁸ Nr 76/09, zmienioną Uchwałą 50/15 z 25 czerwca 2015r.

²⁹ Zarządzenia w sprawie powołania Wydziałowych Zespołów ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia wydali m.in. Dziekani Wydziałów: Historycznego, Chemii, Matematyki, Fizyki i Informatyki, Biologii, Nauk Społecznych, Filologicznego.

- podnoszenie jakości procesu kształcenia poprzez stworzenie oferty programowej.

(Dowód: akta kontroli str. 1175-1187)

Funkcjonowanie Systemu Jakości Kształcenia w Uczelni i na Wydziałach uregulowane zostało m.in. niżej wymienionymi aktami wewnętrznymi:

- Zarządzeniem Nr 48/R/10³⁰ Rektora z 31 maja 2010 r. w sprawie zasad funkcjonowania Systemu Zapewnienia Jakości, w którym określono m.in. że badania ankietowe są integralną częścią Systemu Zapewnienia Jakości kieruje się je do studentów, doktorantów, słuchaczy wszystkich rodzajów i form studiów, kursów doskonalących, absolwentów oraz pracowników naukowo-dydaktycznych Uczelni, a treści wspólne ankiet realizowanych na Wydziałach dotyczą problematyki, organizacji oraz sposobu prowadzenia zajęć, stawianych wymagań oraz sposobów i formy oceniania, stosunku nauczyciela akademickiego do studentów, słuchaczy, doktorantów, ogólnej oceny zajęć;
- Zarządzeniem Nr 6/R/15 Rektora z 20 stycznia 2015 r. w sprawie badania losów zawodowych absolwentów Uniwersytetu Gdańskiego, w którym określono, że w celu dostosowania programu kształcenia do rynku pracy Uczelnia monitoruje kariery zawodowe swoich absolwentów;
- Zarządzeniem Nr 50/R/15 Rektora z 1 czerwca 2015 r. w sprawie weryfikacji osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia w Uniwersytecie Gdańskim, w którym ustalono procedurę tej weryfikacji. Zarządzenie weszło w życie 1 października 2015 r. i zgodnie z procedurą weryfikacji osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia analiza rocznego sprawozdania z oceny własnej pod kątem realizacji efektów kształcenia zakładanych w programach kształcenia roku akademickiego 2015/2016 powinna zostać sporządzona do 30 listopada 2016 r.

(Dowód: akta kontroli str. 1188-1223)

System Jakości Kształcenia odnoszący się do całego procesu kształcenia na badanych kierunkach studiów powinien uwzględniać³¹ sposób weryfikowania efektów kształcenia oraz ocenę realizacji zakładanych efektów kształcenia, sposób wykorzystania wniosków z ocen nauczycieli akademickich dokonywanych przez studentów, wnioski z wyników monitoringu karier zawodowych absolwentów.

Podstawowe jednostki organizacyjne Uczelni³² sporządzały i przedkładały Uczelnianemu Zespołowi ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia (dalej: „Uczelniany Zespół ds. ZJK”) zatwierdzane przez poszczególne Rady Wydziałowe sprawozdania z oceny własnej za poszczególne, objęte kontrolą, lata akademickie. Ocena własna poszczególnych Wydziałów opracowana została m.in. w oparciu o analizy ankiet zajęć dydaktycznych oceniających jakość pracy nauczycieli akademickich, analizy informacji o sposobach weryfikowania efektów kształcenia, doroczne analizy programów nauczania, analizy praktyk studenckich, informacje o działaniach podejmowanych na rzecz współpracy z interesariuszami zewnętrznymi oraz wnioski i zalecenia kierowane do Rad Wydziałów jak i Uczelnianego Zespołu ds. ZJK. Jednakże ankietowano ogół studentów w odniesieniu do poszczególnych kierunków, a nie specjalności (np. nauczycielskiej) i w związku z anonimowością osób uczestniczących w badaniach, powiązanie ankiet z poszczególnymi specjalnościami

³⁰ Zmieniono Zarządzeniami: nr 79/R/10 z 29 października 2010 r., nr 56/R/11 z 8 lipca 2011 r., nr 82/R/13 z 12 września 2013 r.

³¹ Zgodnie z § 11 ust. 1 rozporządzenia w sprawie warunków prowadzenia studiów i rozporządzenia w sprawie warunków prowadzenia studiów z 2014 r.

³² Poddane kontroli Wydziały: Historyczny, Filologiczny, Chemii, Biologii, Nauk Społecznych, Matematyki, Fizyki i Informatyki.

było niemożliwe. W efekcie w sporządzanych ocenach nie wyodrębniano ocen i wniosków dotyczących kierunków ze specjalizacją nauczycielską.

NIK jako przykład podaje oceny sporządzane przez poszczególne Wydziały za rok akademicki 2014/2015. Każdy Wydział sporządził je w innej formie. Oceny dotyczyły danych zagregowanych, odnoszących się do wybranych zajęć prowadzonych na wytypowanych do badania przez Wydział kierunkach. Nie wyodrębniono w tych analizach wniosków, uwag, ocen dotyczących grup nauczycielskich i cyklu ich kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów. I tak np.:

- na Wydziale Biologii w ramach badania jakości kształcenia przeprowadzono ankiety dotyczące wybranych zajęć dydaktycznych prowadzonych przez 111 nauczycieli akademickich. Średnia wartość oceny ogólnej zarówno koncepcji przedmiotów, jak i prowadzących zajęcia obligatoryjne (oceniano problematykę, prowadzenie zajęć, wymagania, organizację zajęć i zajęcia jako całość) w trakcie studiów I stopnia była wysoka (powyżej 4), bardzo dobre oceny uzyskały seminary, studenci wyżej ocenili zajęcia prowadzone w ramach bloków do wyboru niż przedmioty obligatoryjne. Koncepcja zajęć, jak i praca dydaktyczna nauczycieli w ramach studiów magisterskich (oceniana w ww. zakresie), uzyskała dobre oceny, za wyjątkiem jednego przedmiotu, ocenionego przez studentów na 2,81, oceniano również sposoby weryfikowania efektów kształcenia (dokonano analizy 16 teczek przedmiotowych ze studiów I stopnia i 13 teczek przedmiotowych ze studiów II stopnia, stwierdzając m.in.: zbyt małe zróżnicowanie metod weryfikacji umiejętności i postaw, w kilku przedmiotach wszystkie efekty weryfikowano z wykorzystaniem testów, w żadnym z analizowanych przedmiotów nie stosowano zaliczeń i egzaminów ustnych, esejów i innych prac pisemnych);
- na Wydziale Chemii prowadzone badania ankietowe wśród studentów oceniających jakość pracy nauczycieli akademickich (93) pozwoliły m.in. na ustalenie, iż zajęcia i wykładowcy uzyskali wysokie oceny (w większości przekraczającej 90% sumy odpowiedzi tak i raczej tak), a rozpiętość ocen nie była duża, co wskazywało na dużą zgodność opinii studentów, najwyższe oceny uzyskano w zakresie jednoznacznego określenia warunków zaliczenia oraz szacunku wykładowców względem studentów (98% sumy odpowiedzi tak i raczej tak) oraz zakresu i formy stawianych wymagań związanych z realizowaną treścią i założonymi celami (97% sumy odpowiedzi tak i raczej tak), najniższe w zakresie uznania zajęć jako ważnej części studiów (14% sumy odpowiedzi nie i raczej nie), oceniono również iż prawidłowe jest weryfikowanie efektów kształcenia zgodnie z zapisami znajdującymi się w sylabusach poszczególnych przedmiotów przez prowadzących zajęcia dydaktyczne (badanie dotyczyło kierunku Chemia i Ochrona Środowiska);
- na Wydziale Nauk Społecznych analiza wyników badań ankietowych (6.262 kwestionariuszy wypełnionych przez studentów Instytutów: Filozofii, Socjologii i Dziennikarstwa, Psychologii, Pedagogiki, Politologii) oceniających jakość pracy nauczycieli akademickich (334) pozwoliła zaliczyć do mocnych stron kształcenia m.in. w obszarze „ocena zajęć” realizowanie ich zgodnie z założeniami przedstawionymi przez prowadzącego w sylabusie (średnia ocena 4,54) oraz adekwatnie dobrane sposoby zaliczeń przedmiotów pozwalające studentom na zaprezentowanie nabytej wiedzy (4,31), w obszarze „ocena działań prowadzącego zajęcia” najwyżej oceniono życzliwy, nacechowany szacunkiem stosunek osób prowadzących zajęcia do studentów i ich wysoki poziom kultury osobistej (średnia ocena 4,65), studenci docenili także szeroką wiedzę reprezentowaną przez prowadzących (4,49). Słabe strony procesu kształcenia wystąpiły jedynie w obszarze „ocena zajęć” i dotyczyły znaczenia zajęć

w nabyciu lub rozwinięciu kompetencji społecznych (średnia ocen 3,96) oraz umożliwiania nabywania i rozwijania umiejętności związanych z przekazaną wiedzą (4,10);

- na Wydziale Historycznym ankietyzacji poddano wszystkie zajęcia prowadzone w Instytucie Historii. Studenci kierunków archeologii, etnologii, historii, niemcoznawstwa, religioznawstwa, krajoznawstwa i turystyki historycznej wypełnili w sumie 2.166 ankiet (co oznacza, że wypełniali je wielokrotnie na różnych zajęciach) a wyniki ankiet ujawniły, iż oceniono pozytywnie w 89% że poruszane na zajęciach zagadnienia znacząco poszerzyły wiedzę i umiejętności, prowadzenie zajęć umożliwiało łączenie własnej wiedzy i doświadczeń z nową wiedzą i umiejętnościami a zakres i forma stawianych wymagań były związane z realizowaną treścią i założonymi celami zajęć. Ponadto studenci wysoko ocenili fakt, iż warunki uzyskania zaliczenia zostały jasno określone na jednym z pierwszych zajęć (91% sumy odpowiedzi na tak i na raczej tak);
- na Wydziale Filologicznym (dotyczy kierunków: logopedia, zarządzanie instytucjami artystycznymi, kulturoznawstwo, filologia germańska, romańska, iberystyka i sinologia) ankietyzacji poddano 100% prowadzonych zajęć, uzyskując w ten sposób oceny 197 nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia. W badaniu wzięło udział 494 studentów, wypełniając 1860 ankiet. Wyniki ujawniły, że badane aspekty kształcenia na wybranych zajęciach ocenione zostały pozytywnie w skali od 93% (prowadzący odnosił się do studentów z szacunkiem i życzliwością) do 76% (poruszane zagadnienia znacząco poszerzyły wiedzę i umiejętności).

(Dowód: akta kontroli str. 1224-1289, 1314-1354)

4.5 Działania związane z badaniem losów zawodowych studentów koordynowało Biuro Karier Uczelni. Został opracowany wzór ankiety, przyjęty przez Uczelniany Zespół ds. ZJK oraz Senacką Komisję ds. Kształcenia. Zgodnie z opracowaną ankietą pytania dotyczyły kierunku ukończenia studiów, a nie specjalności (np. nauczycielskiej), a w związku z anonimowością osób uczestniczących w badaniach, powiązanie ankiet z poszczególnymi specjalnościami było niemożliwe. Badania zostały przeprowadzone w lutym oraz lipcu 2015 r. na grupach absolwentów, którzy ukończyli Uczelnię w okresie: styczeń-czerwiec 2014 r., zwrotność ankiet wyniosła 11%³³ oraz lipiec-grudzień 2014 r., zwrotność ankiet wyniosła 13,5%³⁴. Wyniki ostatniego badania losów zawodowych absolwentów, przeprowadzonego w okresie marzec-kwiecień 2016, były w opracowaniu, jak wyjaśniła Kierownik Biura Karier Uczelni, i w niedługim czasie przekazane zostaną na Wydziały.

Prorektor ds. Kształcenia wyjaśniła, że przy odsetku wypełnienia ankiet nieprzekraczającym 14% uzyskane wyniki nie były reprezentatywne i dlatego sformułowane na ich podstawie wnioski nie byłyby wiarygodne. Z tego też powodu nie został sporządzony raport całościowy o losach zawodowych absolwentów Uczelni i poziomie ich satysfakcji z usług edukacyjnych, a także nie formułowano wniosków w zakresie adekwatności programów studiów do realiów rynku pracy. Władze Uczelni podjęły jednak starania w celu uzyskania poprawy wskaźnika odpowiedzi na ankietę. W rezultacie Biuro Karier przygotowało nowy wzór ankiety (propozycje pytań do ankiet były wielokrotnie omawiane na posiedzeniach Uczelnianego Zespołu ds. ZJK oraz konsultowane z członkami Senackiej Komisji

³³ Ankiety wysłano do 753 absolwentów, odpowiedziało 86 osób

³⁴ Ankiety wysłano 1748 absolwentów, odpowiedziało 236 osób

ds. Kształcenia), która z jednej strony dawałaby Uczelni jak największą ilość informacji, a z drugiej nie zniechęcała absolwentów do jej wypełnienia.

(Dowód: akta kontroli str. 1290-1292, 1308-1358)

4.6 Sprawność kształcenia na kierunkach studiów, na których prowadzono specjalności nauczycielskie, przedstawiała się następująco:

a) mierzona wskaźnikiem liczby osób skreślonych z listy studentów w stosunku do liczby osób rozpoczynających studia w cyklu kształcenia kończącym się w niżej wymienionych latach akademickich:

- 2012-2013 – studia stacjonarne (162 osoby) 18,44%, w tym I stopnia (156 osób) 26,53%, II stopnia (6 osób) 10,34%; studia niestacjonarne (32 osoby) 32,12 %, w tym I stopnia (25 osób) 37,31%, II stopnia (7 osób) 26,92%;
- 2013-2014 – studia stacjonarne (201 osób) 20,23%, w tym I stopnia (168 osób) 27,77%, II stopnia (33 osoby) 12,69%; studia niestacjonarne (23 osoby) 37,05%, w tym I stopnia (18 osób) 42,86%, II stopnia (5 osób) 31,25%;
- 2014-2015 – studia stacjonarne (171 osób) 21,55%, w tym I stopnia (125 osób) 26,37%, II stopnia (46 osób) 16,73%; studia niestacjonarne (25 osób) 27,2%, w tym I stopnia (14 osób) 25,45%, II stopnia (11 osób) 28,95%.

b) mierzona wskaźnikiem obrony prac dyplomowych i magisterskich (odsetek osób, które obroniły prace w cyklu kształcenia kończącym się w niżej wymienionych latach akademickich w stosunku do liczby osób, które rozpoczynały studia wg stanu na 31 października danego roku akademickiego):

- 2012-2013 – studia stacjonarne (423 osoby) 71,45%, w tym I stopnia (365 osób) 70,6%, II stopnia (58 osób) 77,33%; studia niestacjonarne (55 osób) 59,14%, w tym I stopnia (36 osób) 53,73%, II stopnia (19 osób) 73,08%;
- 2013-2014 – studia stacjonarne (573 osoby) 73,09%, w tym I stopnia (396 osób) 71,22%, II stopnia (177 osób) 77,63%; studia niestacjonarne (31 osób) 53,45%, w tym I stopnia (20 osób) 47,62%, II stopnia (11 osób) 68,75%;
- 2014-2015 – studia stacjonarne (469 osób) 65,59%, w tym I stopnia (320 osób) 67,51%, II stopnia (149 osób) 61,83%; studia niestacjonarne (59 osób) , w tym I stopnia (32 osoby) 58,18%, II stopnia (27 osób) 71,05%.

(Dowód: akta kontroli str. 1147-1174)

4.7 Kwestia „odsiewu” studentów oraz zdawalności prac dyplomowych/magisterskich nie były przedmiotem badania w ramach systemu zapewnienia jakości kształcenia, w tym wśród studentów, którzy wybrali specjalność nauczycielską. Jednak zagadnienia te były analizowane pośrednio, różnie na poszczególnych Wydziałach, ale bez szczegółowego odniesienia do poszczególnych specjalności i cyklu kształcenia, np. na Wydziale Nauk Społecznych poprzez składanie przez Dyrekcje Instytutów sprawozdań z liczebności grup (z podaniem liczby osób skreślonych z listy studentów) co wskazywało, że „odsiew” był mały³⁵ i poprzez monitoring podań o przedłużenie terminu składania pracy dyplomowej/magisterskiej; na Wydziale Filologicznym kwestia zdawalności w terminie prac dyplomowych była przedmiotem analizy rad programowych czy rad instytutów, co pokazało, iż studenci w zdecydowanej większości zdają egzamin dyplomowy w terminie; na Wydziale Matematyki, Fizyki i Informatyki kwestia „odsiewu” studentów była na bieżąco monitorowana (w tym na potrzeby akredytacji prowadzonej przez PKA), co pozwoliło na prowadzenie różnorodnych zajęć wyrównawczych, a zdawalność egzaminów dyplomowych była bardzo wysoka i sięgała prawie 100%. Wydział Historyczny w ramach systemu zapewnienia jakości

³⁵ W 2014 r. na I roku nie odpadł nikt, na II roku odpadły 22 osoby na 104 studiujące, na III roku 6 osób na 121 studentów, w 2015 r. na I roku nie odpadł nikt na II roku odpadło 12 osób na 107 studiujących, na III roku 3 osoby na 101 studentów.

kształcenia badał kwestię „odsiewu” studentów z podziałem na kierunki, ale bez odnoszenia się do poszczególnych specjalności.

(Dowód: akta kontroli str. 1314-1325, 1342-1354)

4.8 W okresie objętym kontrolą Polska Komisja Akredytacyjna (dalej: „PKA”) przeprowadziła w Uczelni trzy wizytacje na kierunkach wymienionych w pkt I ppkt 1.2 wystąpienia:

- jedną w 2013 r. w sprawie oceny programowej na kierunku Historia prowadzonym na Wydziale Historycznym na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim wydając ocenę pozytywną, tym samym stwierdzając, że Uczelnia spełniła wymagania kadrowe, programowe, w tym dotyczące osiąganych efektów kształcenia i organizacyjnych do prowadzenia na kierunku. PKA w kwestii związanej z przygotowaniem do zawodu nauczyciela stwierdziła, że praktyki studenckie zostały dobrze zaplanowane we właściwym wymiarze godzinowym i praktycznym i stwarzają studentom możliwość nabycia właściwych umiejętności i kompetencji do przyszłego zawodu nauczyciela. PKA nie wniosła zastrzeżeń do prawidłowości doboru miejsc odbywania praktyk;
- dwie w 2015 r., jedną w sprawie oceny programowej na kierunku Filologia polska prowadzonym na Wydziale Filologicznym na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim wydając ocenę pozytywną. Wszystkie przyjęte przez PKA kryteria jakościowe odnoszące się do koncepcji rozwoju kierunku, celów i efektów kształcenia oraz systemu ich weryfikacji, programu studiów, zasobów kadrowych, infrastruktury dydaktycznej, prowadzenia badań naukowych, systemu wsparcia studentów w procesie uczenia się oraz wewnętrznego systemu zapewnienia jakości uzyskały ocenę „w pełni”. PKA odniosła się do praktyk studenckich dla studentów, którzy wybrali specjalność nauczycielską, oceniając, że czas i miejsce odbywania praktyk umożliwiają realizację założonych celów, a kształcenie nauczycieli odbywa się zgodnie z ministerialnymi standardami. Drugą w sprawie oceny instytucjonalnej na Wydziale Chemii, wydając ocenę wyróżniającą w zakresie m.in. spełnienia kryteriów dotyczących wewnętrznego systemu zapewnienia jakości, celów i efektów kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych oraz systemów ich weryfikacji, systemu wsparcia studentów i doktorantów.

(Dowód: akta kontroli str. 1293-1307)

4.9 W latach 2013-2016 (do 17 maja 2016 r.) Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego nie dokonywał badania zgodności działań Uczelni z przepisami prawa i Statutem Uczelni.

(Dowód: akta kontroli str. 1290-1292)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Uczelnia podejmowała działania na rzecz doskonalenia programów kształcenia w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia polegające m. in. na prowadzeniu badań ankietowych wśród studentów, dokonywaniu okresowych przeglądów planów i programów kształcenia, współpracy z interesariuszami zewnętrznymi. Uczelnia prowadziła również, w latach 2015 – 2016, pomimo braku obowiązku wynikającego z Psw, badania dotyczące monitorowania karier absolwentów. Z uwagi jednak na niską zwrotność ankiet badania te nie przyczyniły się do zmian w programach kształcenia.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku.

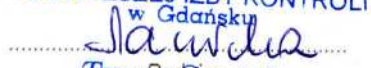
Gdańsk, dnia 31 maja 2016 r.

Kontroler
Monika Stępka
Starszy inspektor kp.

Podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku

Dyrektor

z up.
p.o. WICEDYREKTORA DELEGATURY
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
w Gdańsku

Teresa Sawicka
Podpis